

Geachte leden van de Tweede Kamer,

Aanstaande donderdag spreekt u in het Algemeen Overleg met de minister van Justitie en Veiligheid over het rapport-Fokkens en het daarna opgestelde Plan van aanpak. De Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak (NVvR), de beroepsvereniging van officieren van justitie en rechters, wil u graag enkele overwegingen meegeven voor de voorbereiding van dit debat.

Cultuurverandering ontstaat niet via nieuwe gremia

De NVvR heeft in haar reactie op het rapport en het plan van aanpak geadviseerd vooral niet te kiezen voor een nieuw stelsel van instrumentele oplossingen. De geambieerde cultuurverandering binnen het Openbaar Ministerie (OM) laat zich niet via gremia organiseren, maar ontstaat geleidelijk door gesprekken over moeilijke onderwerpen en door de al bestaande mogelijkheden tot tegenspraak en intervisie beter in te zetten. Serieuze inbedding en positionering van vertrouwenspersonen binnen het OM, de vertegenwoordigende organen binnen de organisatie, de NVvR en de centrale ondernemingsraad, is van wezenlijk belang. Daarnaast heeft de NVvR er in haar reactie op het rapport en het Plan van aanpak op gewezen dat het rapport-Fokkens vooral ingaat op integriteitsproblematiek aan de top van het OM en dat de oplossingen voor dit probleem niet op het niveau van de werkvloer moeten worden gezocht. De NVvR ziet dat het College dit inzicht deelt en ziet er samen met de genoemde reeds bestaande gremia op toe dat het College deze verantwoordelijkheid neemt.

Constructieve uitwisseling College met NVvR

De NVvR heeft de afgelopen maanden veelvuldig constructief kritisch met het College over deze onderwerpen gesproken. De plannen omtrent de vernieuwde inrichting voor het Bureau Integriteit Openbaar Ministerie en de vacature die is uitgezet voor het nieuwe hoofd van dat bureau zijn tastbare resultaten van een vernieuwde aandacht voor integriteit. Daar waar het gaat om cultuurveranderingen vindt de NVvR dat er organisatiebreed meer en blijvend fundamentele gesprekken moeten worden gevoerd over dilemma's die verbonden zijn aan het werken bij het OM. Wij vragen daar bij het College blijvende aandacht voor en vinden daarin vooralsnog gehoor. De NVvR zal het College met adviezen en kritische tegenspraak blijven voeden.

Toezicht op het OM

Naar aanleiding van het debat van 12 december jl. behandelt uw Kamer ook een motie die is voorgesteld door het lid Van Toorenburg, met steun van de leden Groothuizen en Kuiken. Zij willen dat gekeken wordt op welke manier de Inspectie Justitie en Veiligheid haar toezicht op het OM kan verbreden waar het gaat om de taakuitoefening van het Openbaar Ministerie. Dit baart de NVvR zorgen. Als toezicht wordt uitgeoefend op de taakuitoefening van het OM, zal dit in de praktijk betekenen dat de toezichthouder ook treedt in een beoordeling van de werkzaamheden van de *officier van justitie*. Dat is problematisch, omdat de officier als rechterlijk ambtenaar onbevangen en onafhankelijk moet kunnen werken ten dienste van de samenleving. Het toevoegen van een toezichtmodel zoals de motie voorstaat, brengt risico's mee, die raken aan de noodzakelijke onafhankelijkheid en uitoefening van bevoegdheden van de officier van justitie. Het zal u niet verbazen dat de NVvR hier, vanuit rechtsstatelijke perspectief, bezwaar tegen maakt.

Wellicht ten overvloede wil de NVvR benadrukken dat officieren niet tegen toezicht zijn. Integendeel, er bestaat al een uitgebreid instrumentarium van toezicht op het OM en de officier van justitie. Zo vindt toezicht plaats door de (straf)rechter, de procureur-generaal bij de Hoge Raad, de Kamer en de minister van Justitie en Veiligheid (via de gereguleerde aanwijzigingsbevoegdheid van de Minister) en ten dele al door de Inspectie J&V en de Onderzoeksraad voor veiligheid. Ook hebben andere instanties vormen van toezicht, waaronder de Nationale Ombudsman, de Algemene Rekenkamer en diverse incidentele commissies, zoals Hoekstra (2015) en de hierboven aangehaalde commissie

onder leiding van oud-PG Fokkens. Deze vormen van toezicht houden door hun specifieke scope en begeleidende regelgeving rekening met de bijzondere positie van de officier van justitie als rechterlijk ambtenaar, waarmee de precaire balans in ons systeem van checks-and-balances zoveel mogelijk wordt geëerbiedigd.

Als uw Kamer ervoor kiest om het bestaande toezicht op het OM te verstevigen, dan raden wij u aan deze versteviging te zoeken in versterking van het reeds bestaande instrumentarium, zoals dat van de procureur-generaal bij de Hoge Raad. Zoals een organisatiecultuur niet wordt veranderd door nieuwe gremia op te tuigen, zo zal introductie van een nieuwe vorm van toezicht in de praktijk niet hoeven te leiden tot het door u beoogde resultaat.

Mocht u over de inhoud van deze mail met de NVvR van gedachten willen wisselen, dan zijn wij daartoe vanzelfsprekend graag bereid. Ik zal namens de NVvR in de Tweede Kamer aanwezig zijn tijdens het debat.

Met vriendelijke groet,
namens het bestuur van de NVvR

Rickert Ahling
waarnemend voorzitter

Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak

Anna van Buerenplein 40
Postbus 30315, 2500 GH, Den Haag
Telefoon: (088) 361 13 00
www.nvvr.org | info@nvvr.org

